

Monika Nowikowska*

Odpowiedzialność za naruszenie prawa autorskiego w internecie

Streszczenie

Internet jest podstawowym źródłem informacji. Z punktu widzenia prawa autorskiego, uważa się coraz więcej problemów prawnych związanych z korzystaniem z utworów w internecie. Artykuł ma na celu omówienie zjawiska naruszenia prawa autorskiego w internecie. W pierwszej części zostały wskazane przypadki naruszenia prawa twórców w internecie. W dalszej części omówione zostało zagadnienie odpowiedzialności. W rozpowszechnianiu materiałów w internecie bierze udział wiele podmiotów. Zasady odpowiedzialności zostały uregulowane w ustawie o świadczeniu usług drogą elektroniczną. Wśród podmiotów tych ustawodawca wyróżnia *access providera*, *service providera* i *host providera*. Kryterium uznania odpowiedzialności prawnej administratorów serwerów uczestniczących w wymianie informacji w sieci dotyczy głównie tego, czy mają oni wpływ na umieszczane w sieci treści.

Słowa kluczowe: prawo autorskie, internet, access provider, service provider, host provider, utwór, odpowiedzialność

* Dr Monika Nowikowska, Akademia Sztuki Wojennej, e-mail: monika.nowikowska@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5166-8375.

Wstęp

Postęp nowych technologii oraz rozwój społeczeństwa informacyjnego¹ wywierają ogromny wpływ na prawo autorskie, otwierając jednocześnie nowe możliwości naruszeń prawa autorskiego. Podstawowym źródłem informacji w społeczeństwie informacyjnym jest internet, który umożliwia łatwy dostęp do zasobów informacyjnych. Internet stanowi nierozzerwalną część życia niemal każdego społeczeństwa. Należy podkreślić, że trudna do przecenienia jest pozytywna rola internetu. Z punktu widzenia prawa autorskiego, zauważa się jednak coraz więcej problemów prawnych związanych z korzystaniem z utworów w internecie. Wiele nowych zjawisk wymyka się tradycyjnym rozwiązaniom prawnym zawartym w ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych². Rodzi to trudności związane z dopasowaniem istniejących już rozwiązań do nowych stanów faktycznych związanych z eksploatacją utworów w internecie³.

Podjęte w artykule rozważania mają na celu udzielenie odpowiedzi na pytanie, jakie są przyczyny zjawiska naruszania praw autorskich w internecie. Powszechnie przyjmuje się, że dostępność internetu przekłada się na fakt, że wszystko, co się w nim „znajduje”, jest darmowe i można z tego swobodnie korzystać. Takie przekonanie wynika z braku świadomości prawnej i wiedzy użytkowników internetu na temat konieczności poszanowania własności intelektualnej. Powyższe implikuje kolejne pytanie, mianowicie: kto ponosi odpowiedzialność za naruszenie prawa autorskiego w internecie oraz jaka jest świadomość użytkowników w przedmiocie odpowiedzialności za naruszenie prawa autorskiego. Wreszcie, czy obowiązujące rozwiązania prawne skutecznie chronią prawa autorskie w internecie.

1 W literaturze przedmiotu wskazuje się, że informacja i internet wzbogacają zasoby wiedzy, przy czym internet pozwala na swobodny przepływ wartości i ideałów. Kategorie te mają wpływ na jakość życia ludzi, politykę, wspieranie procesów decyzyjnych, rozwój gospodarczy, poznanie obszarów rzeczywistości i zdobyczy kulturowych człowieka, stąd mowa o „społeczeństwie informacyjnym”. Zob. szerzej: W. Kitzler, *Pojęcie i zakres bezpieczeństwa informacyjnego państwa, ustalenia systemowe i definicyjne* [w:] W. Kitzler, J. Taczkowska-Olszewska (red.), *Bezpieczeństwo informacyjne*, Warszawa 2017, s. 32; T. Globan-Klas, P. Senkiewicz, *Społeczeństwo informacyjne. Szanse, zagrożenia, wyzwania*, Kraków 1999.

2 Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 1231).

3 Z. Zawadzka, *Prawo autorskie w Internecie* [w:] J. Sieńczyło-Chlabicz (red.), *Prawo własności intelektualnej, cz. I, Prawo autorskie i prawa pokrewne*, Warszawa 2018, s. 309.

W literaturze przedmiotu wskazuje się, że do najczęstszych sposobów nieuprawnionego korzystania z utworów w internecie zalicza się zamieszczanie cudzego utworu (np. fotograficznego) jako ilustracji do strony internetowej, zapisywanie utworów w pamięci komputera, udostępnianie odesłań (linków) do cudzych stron internetowych, pobieranie utworów muzycznych, w tym również takich, które nie zostały rozpowszechnione za zezwoleniem twórcy czy przesyłanie strumieniowe (streaming)⁴. Przywołane wyżej sposoby eksploatacji utworów w internecie mogą stanowić naruszenie prawa autorskiego. Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych nie reguluje wprost wskazanych zagadnień. Innym zagadnieniem jest dostarczanie usług, posługiwanie się sieciami komputerowymi oraz związane z tym problemy ponoszenia odpowiedzialności za treści rozpowszechniane w internecie. Jak zatem w całym systemie dostępu do informacji za pośrednictwem internetu rozkłada się odpowiedzialność za naruszenie praw autorskich twórcy, którego utwór bezprawnie umieszczono, udostępniono i rozpowszechniono. Kiedy odpowiedzialność za naruszenie prawa autorskiego w internecie ponosi użytkownik, a kiedy dostawca zawartości sieci lub usług w sieciach? Czy prawo autorskie nadąża za postępem technologicznym? Dyskusja przedmiotowego zagadnienia determinowana będzie przez wyżej postawione pytania.

Odpowiedzialność za naruszenie prawa autorskiego przez podmioty uczestniczące w rozpowszechnianiu materiałów w internecie

Ważnym problemem z punktu widzenia ochrony praw autorskich w internecie jest bezprawne udostępnianie poprzez sieci informatyczne chronionych na gruncie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych materiałów – „utworów”⁵. W rozpowszechnianiu materiałów w internecie bierze udział wiele podmiotów. Wśród podmiotów tych można wymienić trzy kategorie⁶: *content provider*, *access provider*, *service provider (host provider)*. Rozróżnienie

4 J. Barta, R. Markiewicz, *Prawo autorskie*, Warszawa 2016, s. 461.

5 Zob. szerzej nt. utworu jako przedmiotu prawa autorskiego M. Nowikowska, *Utwór jako przedmiot prawa autorskiego* [w:] J. Sieńczyło-Chłabcz (red.), *Prawo...*, s. 64–89.

6 J. Barta, R. Markiewicz, A. Matlak, *Prawo autorskie w społeczeństwie informacyjnym* [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 13, *Prawo autorskie*, Warszawa 2017, s. 1307.

to rodzi pytanie o zakres ich odpowiedzialności z tytułu naruszenia praw autorskich.

Content provider jest to dostawca treści, dostawca zawartości sieci, który dostarcza i wprowadza do sieci treść, w tym chroniony prawem autorskim materiał. *Access provider* jest to dostawca dostępu do sieci i dysponent sieci telekomunikacyjnej, który oferuje dostęp do obcych źródeł internetu, zapewniając „techniczny transfer” danych. Natomiast *service provider* jest to dostawca usług internetowych, który świadczy usługi związane z przechowywaniem, przekazywaniem i udostępnianiem informacji na rzecz końcowych użytkowników sieci⁷.

Zasady odpowiedzialności za naruszenie prawa autorskiego w internecie ww. podmiotów uzależnione są od rodzaju świadczonej usługi. Na gruncie prawa polskiego zagadnienie odpowiedzialności za naruszenie praw autorskich w internecie reguluje ustawa z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną⁸. Na gruncie tej ustawy można wyróżnić odrębne zasady odpowiedzialności w odniesieniu do trzech różnych sfer działalności dokonywanych przez usługodawców: *mere conduit*, *caching* oraz *hosting*⁹.

Mere conduit obejmuje usługi, które polegają wyłącznie na pośrednictwie w dostępie do sieci telekomunikacyjnej. Usługi ograniczają się do przenoszenia w sieci informacji wprowadzonej przez użytkownika tzw. zwykły przesył¹⁰. Podmiot świadczący te usługi to tzw. *internet service provider*, czyli dostawca usług internetowych.

Caching obejmuje przechowywanie, czyli automatyczne, pośrednie i czasowo ograniczone (krótkotrwałe) zapisywanie informacji, które ma na celu podniesienie efektywności i przyspieszenie ich udostępnienia na życzenie użytkownika usługi. Dzięki stosowaniu powyższego procesu kopia ściągniętych z odległego serwera danych, po ich dalszej transmisji do urządzenia końcowego użytkownika, jest przez pewien czas przechowywana na najbliższym serwerze. Przy ponownym transmitowaniu na żądanie użytkownika sieci telekomunikacyjnej danych przechowywanych w ramach *cachingu* transmisja

7 Z. Zawadzka, *Prawo...*, s. 319.

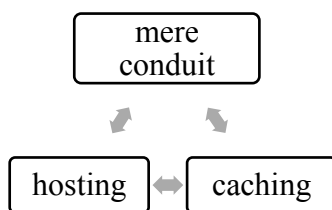
8 Ustawa z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 344) dalej ustawa ś.u.d.e.

9 G. Rączka, *Prawne zagadnienia hostingu*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2009, nr 4, s. 31; wyrok SA w Łodzi z dnia 13 stycznia 2017 r., I ACa 884/16, LEX nr 2250053; wyrok SA w Warszawie z dnia 12 stycznia 2017 r., VI ACa 1579/15, LEX nr 2249981.

10 M. Siwicki, *Nielegalna i szkodliwa treść w Internecie. Aspekty prawnekarne*, Warszawa 2011, s. 231.

następuje nie z pierwotnego (dalszego) serwera, lecz z bliższego, na którym przy poprzedniej transmisji została wykonana kopia danych¹¹. *Caching* polega zatem na przechowywaniu danych w celu zwiększenia efektywności późniejszych transmisji dokonywanych na rzecz innych osób na ich żądanie¹².

Natomiast *hosting* polega na zapewnieniu miejsca na serwerach włączonych do sieci telekomunikacyjnej dla osób trzecich, które przechowują, gromadzą i udostępniają wprowadzane przez siebie informacje¹³.

Usługę *cachingu* trzeba wyraźnie oddzielić od usługi automatycznego i krótkotrwałego pośredniego przechowywania transmitowanych danych oraz usługi *hostingu*. Wszystkie trzy usługi polegają na przechowywaniu danych, natomiast tym, co je odróżnia od siebie, jest cel, w jakim dane są przechowywane. Celem usługi automatycznego i krótkotrwałego pośredniego przechowywania danych jest umożliwienie przeprowadzenia transmisji danych. Istotą *cachingu* jest przyspieszenie transmisji danych i zwiększenie efektywności samej sieci internet poprzez ograniczenie zbędnych transmisji danych. W ramach usługi *hostingu* nie jest w ogóle związane z transmisją danych w sieci telekomunikacyjnej. W ramach tej usługi usługodawca udostępnia użytkownikom internetu lub innej sieci telekomunikacyjnej zasoby systemu teleinformatycznego, dzięki czemu mogą oni przechowywać tam swoje własne dane. Odmienne cele tych usług determinują również różny czas przechowywania danych w ich ramach¹⁴.

11 A. Matlak, *Prawo autorskie w społeczeństwie informacyjnym*, Kraków 2004, s. 176; W. Chomiczewski, *Komentarz do art. 13* [w:] D. Lubasz, M. Namysłowska (red.), *Świadczenie usług drogą elektroniczną oraz dostęp warunkowy. Komentarz do ustaw*, LEX 2011.

12 Szerzej: K. Wójcik, *Usługa cachingu. Wyłączenie odpowiedzialności z tytułu świadczenia usług drogą elektroniczną* [w:] A. Niewęglowski, M. Chrzanowski (red.), *Internet a prawo autorskie*, Lublin 2016, s. 104; D.K. Gęsicka, *Wyłączenie odpowiedzialności cywilnoprawnej dostawców usług sieciowych za treści użytkowników*, Warszawa 2014, s. 222.

13 Z. Zawadzka, *Prawo autorskie w Internecie* [w:] J. Sieńczyło-Chlabicz (red.), *Prawo...*, s. 321.

14 W. Chomiczewski, *Komentarz do art. 13* [w:] D. Lubasz, M. Namysłowska (red.), *Świadczenie usług drogą elektroniczną oraz dostęp warunkowy. Komentarz do ustaw*, LEX 2011.

Najmniej wątpliwości budzi kwestia odpowiedzialności dostawcy zawartości treści (*content provider*) za naruszenie prawa autorskiego w internecie. Dostawcą zawartości treści jest osoba lub instytucja, która udostępnia innym osobom poprzez sieci komputerowe treści. Jeśli udostępnia materiały własne (przez siebie stworzone), a więc jest ich autorem lub posiada autorskie prawa majątkowe do tych materiałów, problem odpowiedzialności prawnoautorskiej w internecie nie istnieje. Podmiot taki może ponosić odpowiedzialność na innych zasadach, np. prawa karnego, jeśli udostępniane treści dotyczą pedofilii.

Odpowiedzialność dostawcy usług (*service provider*) za naruszenie prawa autorskiego w internecie została szczegółowo uregulowana w ustawie ś.u.d.e. Ustawodawca w art. 1 ust. 1 pkt 2 określił odpowiedzialność usługodawcy od strony negatywnej, tj. poprzez określenie zasad wyłączenia odpowiedzialności usługodawcy z tytułu świadczenia usług drogą elektroniczną.

Zgodnie z dyspozycją art. 12 ust. 1 ustawy ś.u.d.e. usługodawca, który świadczy usługi drogą elektroniczną obejmujące transmisję w sieci telekomunikacyjnej danych przekazywanych przez odbiorcę usługi lub zapewnienie dostępu do sieci telekomunikacyjnej w rozumieniu ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne¹⁵, nie ponosi odpowiedzialności za treść tych danych, jeżeli: 1) nie jest inicjatorem przekazu danych; 2) nie wybiera odbiorcy przekazu danych; 3) nie wybiera oraz nie modyfikuje informacji zawartych w przekazie¹⁶.

Wyłączenie odpowiedzialności obejmuje także automatyczne i krótkotrwałe pośrednie przechowywanie transmitowanych danych, jeżeli działanie to ma wyłącznie na celu przeprowadzenie transmisji, a dane nie są przechowywane dłużej, niż jest to w zwykłych warunkach konieczne dla zrealizowania transmisji. Zgodnie z ustawą ś.u.d.e., dostawca usług nie jest obowiązany do sprawdzania przekazywanych, przechowywanych lub udostępnianych przez niego danych.

Wyłączenie odpowiedzialności dostawcy usług internetowych za *mere conduit* na podstawie przepisu art. 12 ustawy ś.u.d.e. dotyczy zarówno działalności operatora sieci telekomunikacyjnej, dostawcy dostępu do internetu, jak

15 Ustawa z dnia 16 lipca 2004 r. Prawo telekomunikacyjne (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 2460).

16 P. Podrecki, *Prawo Internetu*, Warszawa 2007, s. 209; X. Konarski, *Komentarz do ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną*, Warszawa 2004, s. 131; P. Litwiński, *Zasady odpowiedzialności pośredników w dostarczaniu informacji w Internecie (Intermediary Service Providers – ISP)*, „Gospodarka Elektroniczna”, „Monitor Prawniczy” 2002, nr 24, s. 12; M. Wilkowska, *Wybrane zagadnienia związane z pobieraniem nielegalnych kopii utworów z Internetu*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2007, nr 12, s. 24.

i dysponenta sieci telekomunikacyjnej (*access provider*). Warunkiem wyłączenia odpowiedzialności jest dokonanie przekazu bez poznania treści i bez ingerencji w nią¹⁷.

Usługodawca nie ponosi także odpowiedzialności za *caching*, czyli automatyczne i krótkotrwałe pośrednie przechowywanie danych w celu przyspieszenia ponownego dostępu do nich, jeśli: nie modyfikuje danych; posługuje się uznanymi i stosowanymi zwykle w tego rodzaju działalności technicznymi informatycznymi określającymi parametry techniczne dostępu do danych i ich aktualizowania oraz nie zakłóca posługiwania się technikami informatycznymi uznanymi i stosowanymi zwykle w tego rodzaju działalności w zakresie zbierania informacji o korzystaniu ze zgromadzonych danych. Dostawca nie poniesie odpowiedzialności za *caching* także, jeśli postępując w powyżej opisany sposób, niezwłocznie usunie dane albo uniemożliwi do nich dostęp, gdy uzyska wiadomość, że dane zostały usunięte z początkowego źródła transmisji lub dostęp do nich został uniemożliwiony, albo gdy sąd lub inny właściwy organ nakazał usunięcie danych lub uniemożliwienie do nich dostępu. Do przesłanek wyłączenia odpowiedzialności dostawcy usługi *cachingu* należy zatem: 1) krótkotrwałość przechowywania danych – przy czym oceny krótkotrwałości należy dokonywać w odniesieniu do konkretnego przypadku; 2) pośredniość przechowywania danych – chodzi o czysto techniczne przekazywanie i zapisywanie informacji, w toku którego usługodawca nie posiada wiedzy o charakterze przesyłanych informacji i nie ma możliwości ich kontroli; 3) zakaz modyfikowania przechowywanych danych – co oznacza, że kopia danych przechowywanych na *proxy-cache* serwerze powinna być zgodna treściowo z danymi znajdującymi się na serwerze źródłowym; 4) obowiązek posługiwania się uznanymi i stosowanymi zwykle w tego rodzaju działalności technikami informatycznymi określającymi parametry techniczne dostępu do danych i ich aktualizowania – w literaturze przedmiotu wskazuje się, że celem tego warunku jest zapewnienie, aby skopiowana i przechowywana na *proxy-cache* serwerze strona była dostępna dla użytkowników na tych samych zasadach i w tym samym zakresie, co strona internetowa znajdująca się na serwerze źródłowym; 5) nieingerowanie w posługiwanie się przez użytkowników technikami informatycznymi uznanymi i stosowanymi zwykle w tego rodzaju działalności w zakresie zbierania informacji o korzystaniu ze zgromadzonych danych –

17 M. Siwicki, *Nielegalna...*, s. 247.

informacje te umożliwiają podmiotowi udostępniającemu dane na serwerze źródłowym obliczenie liczby odsłon¹⁸.

Odpowiedzialność *host providera* za naruszenie prawa autorskiego w internecie budzi najwięcej wątpliwości. *Hosting* polega na tym, że tworzone są internetowe platformy dla użytkowników, którym udostępniana jest określona ilość pamięci na serwerach w celu przechowywania na nich materiałów pochodzących od tych użytkowników. *Host provider* jest zatem podmiotem, który udostępnia zasoby systemu teleinformatycznego w celu przechowywania danych przez usługobiorcę, będąc jednocześnie podmiotem pasywnym (biernym, neutralnym) w stosunku do przechowywanych treści, tj. nie dokonuje ich weryfikacji pod kątem bezprawności¹⁹. Jak trafnie zauważa Z. Zawadzka, *host provider* pełni rolę łącznika między dostawcą treści (*content provider*) a użytkownikami je przeglądającymi. Należy podkreślić, że kategoria *host providerów* jest bardzo szeroka i zalicza się do nich zarówno usługodawcę, który zapewnia przechowywanie stron www, jak również portal społecznościowy w odniesieniu do treści dostarczanych przez swoich użytkowników²⁰. Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z 23 maja 2014 r. stwierdził, że zakres art. 14 ustawy ś.u.d.e. obejmuje nie tylko podmioty prowadzące działalność polegającą na przechowywaniu danych w swoich zasobach systemu teleinformatycznego, ale również na ich udostępnianiu²¹.

W zakresie określania przypadków naruszenia prawa autorskiego w internecie istotną rolę odgrywa także orzecznictwo TSUE. Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, dokonując wykładni poszczególnych przepisów m.in. dyrektywy w sprawie harmonizacji niektórych aspektów prawa autorskiego i praw pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym²² zapewnia jednolite stosowanie prawa w Unii Europejskiej, udzielając wskazówek, w jaki sposób dokonywać oceny prawnej i kwalifikować naruszenia prawa autorskiego w internecie. TSUE w wyroku z 5 czerwca 2014 r. w sprawie *Public Relations*

18 K. Wójcik, *Usługa...*, s. 105–109.

19 Wyrok SA w Krakowie z dnia 18 września 2017 r., I ACa 1494/15, LEX nr 2354397; D. Lubasz, W. Chomiczewski, *Wyłączenia odpowiedzialności host providerów – w poszukiwaniu równowagi pomiędzy dobrami prawnie chronionymi* [w:] J. Kępiński, K. Klafkowska-Waśniowska, R. Sikorski (red.), *Zarys Prawa Własności Intelktualnej*, t. 5, *Własność intelektualna w obrotach elektronicznych*, Warszawa 2015, s. 22.

20 D. Lubasz, W. Chomiczewski, *Wyłączenia...*, s. 22.

21 Wyrok SA w Warszawie z dnia 23 maja 2014 r., I ACa 477/14, LEX nr 1515312.

22 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 2001/29/WE z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.Urz.WE 2001 L 167/10).

Consultants Association Ltd v. Newspaper Licensing Agency Ltd i in.²³ uznał, że czynność polegająca na oglądaniu strony internetowej bez jej drukowania lub ściągania, prowadząca do stworzenia kopii strony internetowej poprzez jej wyświetlenie na ekranie oraz w pamięci podręcznej urządzenia, mieści się w przepisie art. 5 ust. 1 dyrektywy w sprawie harmonizacji niektórych aspektów prawa autorskiego i praw pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym. Warunkiem jest jednak, aby nie została wykonana trwała kopia przeglądanej strony w postaci np. zrzutu ekranu, jej wydruku, czy pobrania treści w niej zawartych. Tym samym w opinii TSUE przeglądanie stron internetowych na komputerze, które warunkuje tworzenie ich kopii na ekranie urządzenia oraz w jego pamięci podręcznej nie powoduje naruszenia prawa autorskiego do utworów znajdujących się na tych stronach.

Zgodnie z dyspozycją art. 14 ust. 1 ustawy ś.u.d.e. *host provider* nie ponosi odpowiedzialności za przechowywane dane usługobiorcy, jeżeli nie wie o bezprawnym charakterze danych lub związanej z nimi działalności, a w razie otrzymania urzędowego zawiadomienia lub uzyskania wiarygodnej wiadomości o bezprawnym charakterze danych lub związanej z nimi działalności niezwłocznie uniemożliwi dostęp do tych danych²⁴. *Host provider*, który otrzymał urzędowe zawiadomienie o bezprawnym charakterze przechowywanych danych dostarczonych przez usługobiorcę i uniemożliwił dostęp do tych danych, nie ponosi odpowiedzialności względem tego usługobiorcy za szkodę powstałą w wyniku uniemożliwienia dostępu do tych danych²⁵. Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z 13 stycznia 2017 r. wskazał, że fakt, że podmioty świadczące usługi *hostingu* – podobnie jak podmioty umożliwiające sprawny dostęp do portali internetowych – tylko pośredniczą w udostępnianiu drogą elektroniczną treści pochodzących od osób trzecich, rzutuje na ukształtowanie zasad ich odpowiedzialności za naruszenie praw podmiotowych osób trzecich lub naruszenie obowiązujących przepisów prawa w związku z treścią przechowywanych danych. Podmioty pośredniczące są zwolnione z odpowiedzialności cywilnoprawnej, administracyjnej oraz karnej za zawartość udostępnionych materiałów, nie są one bowiem zobowiązane do sprawdzania (monitorowania) przekazywanych, przechowywanych lub udostępnianych danych. Niewiedza

23 Wyrok TS UE z dnia 5 czerwca 2014 r. w sprawie *Public Relations Consultants Association Ltd v. Newspaper Licensing Agency Ltd i in.*, skarga Nr C-360/1.

24 Wyrok SA w Warszawie z dnia 11 czerwca 2015 r., I ACa 1842/14, LEX nr 1751205.

25 J. Barta, *Przechowywanie utworów na stronach internetowych*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 2009, nr 3.

o treści udostępnionych informacji jest zasadniczym warunkiem uchylenia odpowiedzialności tych podmiotów²⁶. Odmienne stwierdził SA w Krakowie, który w wyroku z 18 września 2017 r. wskazał, że serwisy przechowujące pliki powinny monitorować sieć i likwidować nielegalne kopie filmów oraz kasować konta użytkowników zamieszczających takie treści²⁷.

Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z 25 września 2018 r., I ACa 110/18, (Legalis) stwierdził, że z treści art. 14 ust. 1 ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną jednoznacznie wynika, że uzyskanie wiedzy usługodawcy o bezprawnym charakterze danych wyłącza od tej chwili brak jego odpowiedzialności za dalsze udostępnianie tych wpisów, bez względu na to co jest źródłem tej wiedzy. Nie ma zatem znaczenia czy wiedza usługodawcy o bezprawnym charakterze danych wynika z zawiadomienia osoby dotkniętej takim bezprawnym wpisem, czy też z działań moderatora lub została uzyskana w inny sposób.

Także w doktrynie wskazuje się, że nie ma obowiązku moderowania na bieżąco forum i usuwania nielegalnych wpisów na bieżąco, bez uzyskania uprzednio zawiadomienia o pojawieniu się nielegalnych wpisów. Tym samym, dla przyjęcia odpowiedzialności *hosting providera*, kluczowe jest zawiadomienie go o fakcie naruszenia dóbr osobistych²⁸.

Konkludując powyższe można stwierdzić, że usługodawca świadczący usługi polegające na umożliwieniu bezpłatnego korzystania z internetu oraz zamieszczania wpisów na uruchomionym przez siebie portalu dyskusyjnym nie ponosi odpowiedzialności za naruszenie dóbr osoby trzeciej, chyba że wiedział, że wpis na portalu narusza te dobra i nie usunął go niezwłocznie. Usługodawca nie ma wprawdzie obowiązku monitorowania sieci, jednakże sytuacja, w której po stronie usługodawcy istnieje stan wiedzy o fakcie naruszenia czy też bezprawnym charakterze tego naruszenia, prowadzi do wystąpienia odpowiedzialności po stronie usługodawcy²⁹. Oznacza to, że jedynie pozytywna i konkretna wiedza usługodawcy odnosząca się do bezprawnego charakteru danych lub związanej z nimi działalności wyłącza zastosowanie zwolnienia

26 Wyrok SA w Łodzi z dnia 13 stycznia 2017 r., I Aca 884/16, LEX nr 2250053.

27 Wyrok SA w Krakowie z dnia 19 września 2017 r., I ACa 1494/15, „Gazeta Prawna” 2017, nr 182, s. 5.

28 Ł. Wydra, *Glosa do wyroku SN z dnia 30 września 2016 r.*, I CSK 598/15, Glosa 2017, nr 4, s. 91 i n.

29 Wyrok SN z dnia 14 stycznia 2015 r., II CSK 747/13, OSNC 2016, nr 1, poz. 9; wyrok SA w Warszawie z dnia 11 czerwca 2015 r., I ACa 1842/14, LEX nr 1751205; wyrok SA w Katowicach z dnia 13 lutego 2014 r., I ACa 1086/13, LEX nr 1437961; wyrok SN z dnia 8 lipca 2011 r., IV CSK 665/10, OSNC 2012, nr 2, poz. 27.

z odpowiedzialności. Nie jest wystarczająca sama możliwość uzyskania wiedzy, lecz jej faktyczne posiadanie³⁰. Podobnie SN w wyroku z 30 września 2016 r. uznał, że jako wiedzę administratora o inkryminowanych komentarzach internautów należy zakwalifikować sytuację, kiedy administrator w związku z doświadczeniem z dotychczasowej działalności na polu świadczenia usług hostingu liczy się z realną możliwością dokonywania przez internautów wpisów o treści naruszającej dobra osobiste konkretnych osób³¹. Przesłanką odpowiedzialności administratora portalu internetowego może być zatem tylko świadomość bezprawnej działalności użytkownika portalu, bądź brak reakcji z jego strony na powyższe działanie, polegające na nieusunięciu sprzecznych z prawem treści po otrzymaniu zawiadomienia o nich³². Dodatkowo należy podkreślić, że wiedza usługodawcy hostingu na temat bezprawnego charakteru wpisów internautów niekoniecznie musi pochodzić od osób dotkniętych inkryminowanymi komentarzami. Źródło wiarygodnej informacji jest tutaj prawnie obojętne do tego stopnia, że informacja taka może być również wynikiem własnych spostrzeżeń pracowników bądź przedstawicieli administratora portalu internetowego oraz zastosowanych przez niego środków technicznych³³.

Na końcu systemu korzystania z przedmiotów prawa autorskiego w internecie znajduje się użytkownik końcowy. Z punktu widzenia jego odpowiedzialności za naruszenie prawa autorskiego w internecie, podstawowe znaczenia odgrywa dyspozycja art. 23 i 23¹ pr. aut. Zgodnie z tymi przepisami, dozwolone jest korzystanie z już rozpowszechnionego utworu w zakresie własnego użytku osobistego. Nie wymaga zezwolenia twórcy także tymczasowe zwielokrotnianie, o charakterze przejściowym lub incydentalnym, niemające samodzielnego znaczenia gospodarczego, a stanowiące integralną i niezbędną część procesu technologicznego, którego celem jest wyłącznie umożliwienie: przekazu utworu w systemie teleinformatycznym pomiędzy osobami trzecimi przez pośrednika lub zgodnego z prawem korzystania z utworu.

Instytucja dozwolonego użytku upoważnia do korzystania z chronionego utworu bez zgody uprawnionego z uwagi na zasługujący na ochronę interes publiczny oraz interesy osobiste użytkowników. Ze względu na kryterium

30 D. Lubasz, W. Chomiczewski, *Wyłączenia...*, s. 29.

31 Wyrok SN z dnia 30 września 2016 r., I CSK 598/15, LEX nr 2151458.

32 Wyrok SA w Warszawie z dnia 13 października 2017 r., I ACa 1208/16, LEX nr 2402446.

33 Wyrok SA w Warszawie z dnia 21 kwietnia 2017 r., VI ACa 1910/16, LEX nr 2481496; wyrok SA w Warszawie z dnia 18 kwietnia 2017 r., I ACa 55/16, LEX nr 2317742.

interesu, z uwagi na który następuje ograniczenie monopolu prawnoautorskiego twórcy, wyróżnia się dozwolony użytek publiczny i dozwolony użytek osobisty (prywatny). W orzecznictwie sądowym przyjmuje się, że przepisy o dozwolonym użytku, wprowadzające wyjątki w sferze bezwzględnych praw autorskich, podlegają ścisłej interpretacji i nie można ich stosować w drodze analogii. Ewentualne wątpliwości należy rozstrzygać na korzyść autora i uznać, że określona sfera eksploatacji, która nie jest wyraźnie wyłączona, wymaga jego zezwolenia³⁴.

Warunkami dopuszczalności korzystania z utworu w ramach dozwolonego użytku są: 1) wymóg wcześniejszego rozpowszechnienia utworu; 2) zakres korzystania z utworu w ramach dozwolonego użytku osobistego; 3) niekomercyjny cel korzystania z utworu; 4) nieodpłatność³⁵.

Rozpowszechnienie utworu oznacza udostępnienie utworu publicznie w jakikolwiek sposób za zezwoleniem twórcy. W doktrynie i orzecznictwie dominował pogląd, że powoływanie się na dozwolony użytek osobisty było dopuszczalne także wówczas, gdy źródło, z którego pozyskany był utwór wykorzystywany w ramach dozwolonego użytku osobistego było nielegalne³⁶. Stanowiska tego nie poparł TSUE. Trybunał w wyroku z 10 kwietnia 2014 r. w sprawie ACI Adam BV uznał, że nie można akceptować uregulowań krajowych, które nie rozróżniają sytuacji, w której źródło służące za podstawę sporządzenia kopii na użytek prywatny jest legalne, od sytuacji, w której źródło to jest nielegalne³⁷.

Natomiast niekomercyjny cel korzystania z utworu w ramach dozwolonego użytku osobistego musi polegać na własnym użytku osobistym osoby eksploatującej cudzy utwór. W doktrynie wskazuje się, że może to być cel rozrywkowy, hobbystyczny, naukowy, kolekcjonerski³⁸. Instytucja dozwolonego użytku osobistego nie ma zastosowania do osoby prowadzącej działalność gospodarczą i osiągającej zyski z tej działalności³⁹.

34 Wyrok SA w Łodzi z dnia 18 września 2013 r., I ACa 406/13, LEX nr 1372327.

35 Z. Zawadzka, *Autorskie prawa majątkowe* [w:] J. Sieńczyło-Chlabicz (red.), *Prawo...*, s. 158.

36 J. Barta, R. Markiewicz, *Prawo autorskie*, Warszawa 2016, s. 231.

37 Wyrok TSUE z dnia 10 kwietnia 2014 r. w sprawie ACI Adam BV i inni v. Stichting de Thuiskopie i Stichting Onderhandeligen Thuiskopie vergoeding, skarga Nr C-435/12, LEX nr 1446594.

38 J. Preussner-Zamorska, *Dozwolony użytek chronionych utworów* [w:] J. Barta (red.), *System Prawa Prywatnego*, t. 13, *Prawo autorskie*, Warszawa 2007, s. 423.

39 Wyrok SA w Warszawie z dnia 5 lutego 2003 r., I ACa 601/02, LEX nr 1680981.

Zakończenie

Przeprowadzone rozważania pozwalają stwierdzić, że internet jest ogromnym wyzwaniem dla ustawodawcy. Dynamiczny rozwój nowych technologii wpływa nie tylko na możliwości korzystania z utworów w internecie, ale także zmienia sposób powstawania utworów i ich dystrybucji.

Należy pamiętać, że w internecie obowiązują takie same prawa autorskie jak w realnym świecie. Wszystkie rozwiązania w zakresie pojęcia utworu, twórcy, rodzajów przysługujących mu praw czy sposobów ich ochrony są aktualne w stosunku do zasobów internetu. Internet nie jest zjawiskiem całkowicie pozbawionym kontroli. Istnieją firmy świadczące usługi dostępu do internetu, podmioty udostępniające serwery, mamy też osobę, która za ich pośrednictwem umieszcza materiały w sieci oraz osobę, która ostatecznie korzysta z tych materiałów.

Przepisy ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną określają zasady odpowiedzialności usługodawcy. Zostały one skonstruowane w sposób horyzontalny. Oznacza to, że dotyczą każdego reżimu odpowiedzialności zarówno cywilnej, jak i karnej i administracyjnej⁴⁰. Twórcy i podmioty praw pokrewnych mogą starać się dochodzić swoich praw przed sądem, ale tylko wobec operatorów, którzy konstruują sieci P2P tak, by komunikacja odbywała się przez ich serwery. Jakkolwiek ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych zawiera jedynie przepisy pozwalające na wytoczenie powództwa przeciwko osobie, która naruszyła prawo autorskie, to jednak odpowiedzialność dostawców sieci i usług internetowych możliwa jest ze względu na przepisy ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną. Kryterium uznania odpowiedzialności prawnej administratorów serwerów uczestniczących w wymianie informacji w sieci dotyczy głównie tego, czy mają oni wpływ na umieszczane w sieci treści⁴¹.

Do głównych przyczyn zjawiska naruszania praw autorskich w internecie zalicza się z jednej strony powszechność internetu, która przekłada się na możliwości dostępu do wszelkich informacji w nim zawartych. Z drugiej strony to sami użytkownicy mogą w wyniku podejmowanych działań prowadzić do naruszenia praw twórców. Brak świadomości prawnej i wiedzy na temat

40 M. Kręcis, *Glosa do wyroku TS z dnia 24 listopada 2011 r., C-70/10 oraz do wyroku TS z dnia 16 lutego 2012 r., C-360/10*, LEX 2012.

41 M. Król, *Rozpowszechnianie utworów w sieciach typu peer-to-peer*, „Państwo i Prawo” 2008, nr 3, s. 96 i n.

konieczności poszanowania własności intelektualnej jak również chęci przestrzegania określonych zasad prowadzi do naruszenia praw twórców w internecie.

Bibliografia

Literatura

- Barta J., Markiewicz R., Matlak A., *Prawo autorskie w społeczeństwie informacyjnym* [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 13, *Prawo autorskie*, Warszawa 2017.
- Barta J., Markiewicz R., *Prawo autorskie*, Warszawa 2016.
- Barta J., *Przechowywanie utworów na stronach internetowych*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 2009, nr 3.
- Chomiczewski W., *Komentarz do art. 13* [w:] D. Lubasz, M. Namysłowska (red.), *Świadczenie usług drogą elektroniczną oraz dostęp warunkowy. Komentarz do ustaw*, LEX 2011.
- Gęsicka D.K., *Wyłączenie odpowiedzialności cywilnoprawnej dostawców usług sieciowych za treści użytkowników*, Warszawa 2014.
- Globan-Klas T., Senkiewicz P., *Społeczeństwo informacyjne. Szanse, zagrożenia, wyzwania*, Kraków 1999.
- Kitler W., *Pojęcie i zakres bezpieczeństwa informacyjnego państwa, ustalenia systemowe i definicyjne* [w:] W. Kitler, J. Taczkowska-Olszewska (red.), *Bezpieczeństwo informacyjne*, Warszawa 2017.
- Konarski X., *Komentarz do ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną*, Warszawa 2004.
- Kręcisz M., *Glosa do wyroku TS z dnia 24 listopada 2011 r., C-70/10 oraz do wyroku TS z dnia 16 lutego 2012 r., C-360/10*, LEX 2012.
- Król M., *Rozpowszechnianie utworów w sieciach typu peer-to-peer*, „Państwo i Prawo” 2008, nr 3.
- Litwiński P., *Zasady odpowiedzialności pośredników w dostarczaniu informacji w Internecie (Intermediary Service Providers – ISP)*, „Gospodarka Elektroniczna”, „Monitor Prawniczy” 2002, nr 24.
- Lubasz D., Chomiczewski W., *Wyłączenia odpowiedzialności host providerów – w poszukiwaniu równowagi pomiędzy dobrami prawnie chronionymi* [w:] J. Kępiński, K. Kłafkowska-Waśniowska, R. Sikorski (red.), *Zarys Prawa Własności Intelektualnej*, t. 5, *Własność intelektualna w obrocie elektronicznym*, Warszawa 2015.
- Matlak A., *Prawo autorskie w społeczeństwie informacyjnym*, Kraków 2004.
- Nowikowska M., *Utwór jako przedmiot prawa autorskiego* [w:] J. Sieńczyło-Chlabicz (red.), *Prawo własności intelektualnej*, cz. I, *Prawo autorskie i prawa pokrewne*, Warszawa 2018.
- Podrecki P., *Prawo Internetu*, Warszawa 2007.
- Preussner-Zamorska J., *Dozwolony użytek chronionych utworów* [w:] J. Barta (red.), *System Prawa Prywatnego*, t. 13, *Prawo autorskie*, Warszawa 2007.
- Rączka G., *Prawne zagadnienia hostingu*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2009, nr 4.
- Siwicki M., *Nielegalna i szkodliwa treść w Internecie. Aspekty prawnekarne*, Warszawa 2011.
- Wilkowska M., *Wybrane zagadnienia związane z pobieraniem nielegalnych kopii utworów z Internetu*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2007, nr 12.
- Wójcik K., *Usługa cachingu. Wyłączenie odpowiedzialności z tytułu świadczenia usług drogą elektroniczną* [w:] A. Niewęłowski, M. Chrzanowski (red.), *Internet a prawo autorskie*, Lublin 2016.
- Wydra Ł., *Glosa do wyroku SN z dnia 30 września 2016 r., I CSK 598/15*, *Glosa* 2017, nr 4.
- Zawadzka Z., *Autorskie prawa majątkowe* [w:] J. Sieńczyło-Chlabicz (red.), *Prawo własności intelektualnej*, cz. I, *Prawo autorskie i prawa pokrewne*, Warszawa 2018.
- Zawadzka Z., *Prawo autorskie w Internecie* [w:] J. Sieńczyło-Chlabicz (red.), *Prawo własności intelektualnej*, cz. I, *Prawo autorskie i prawa pokrewne*, Warszawa 2018.

Akty prawne

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 2001/29/WE z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.Urz. WE 2001 L 167/10).

Ustawa z dnia 16 lipca 2004 r. Prawo telekomunikacyjne (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 2460).

Ustawa z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 344).

Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 1231).

Orzeczenia

Wyrok SA w Katowicach z dnia 13 lutego 2014 r., I ACa 1086/13, LEX nr 1437961.

Wyrok SA w Krakowie z dnia 18 września 2017 r., I ACa 1494/15, LEX nr 2354397.

Wyrok SA w Krakowie z dnia 19 września 2017 r., I ACa 1494/15, „Gazeta Prawna” 2017, nr 182.

Wyrok SA w Łodzi z dnia 13 stycznia 2017 r., I ACa 884/16, LEX nr 2250053.

Wyrok SA w Łodzi z dnia 13 stycznia 2017 r., I ACa 884/16, LEX nr 2250053.

Wyrok SA w Łodzi z dnia 18 września 2013 r., I ACa 406/13, LEX nr 1372327.

Wyrok SA w Warszawie z dnia 11 czerwca 2015 r., I ACa 1842/14, LEX nr 1751205.

Wyrok SA w Warszawie z dnia 11 czerwca 2015 r., I ACa 1842/14, LEX nr 1751205.

Wyrok SA w Warszawie z dnia 12 stycznia 2017 r., VI ACa 1579/15, LEX nr 2249981.

Wyrok SA w Warszawie z dnia 13 października 2017 r., I ACa 1208/16, LEX nr 2402446.

Wyrok SA w Warszawie z dnia 18 kwietnia 2017 r., I ACa 55/16, LEX nr 2317742.

Wyrok SA w Warszawie z dnia 21 kwietnia 2017 r., VI ACa 1910/16, LEX nr 2481496.

Wyrok SA w Warszawie z dnia 23 maja 2014 r., I ACa 477/14, LEX nr 1515312.

Wyrok SA w Warszawie z dnia 5 lutego 2003 r., I ACa 601/02, LEX nr 1680981.

Wyrok SN z dnia 14 stycznia 2015 r., II CSK 747/13, OSNC 2016, nr 1, poz. 9.

Wyrok SN z dnia 30 września 2016 r., I CSK 598/15, LEX nr 2151458.

Wyrok SN z dnia 8 lipca 2011 r., IV CSK 665/10, OSNC 2012, nr 2, poz. 27.

Wyrok TSUE z dnia 10 kwietnia 2014 r. w sprawie ACI Adam BV i inni v. Stichting de Thuiskopie i Stichting Onderhandeligen Thuiskopie *vergoeding*, skarga Nr C-435/12, LEX nr 1446594.

Wyrok TSUE z dnia 5 czerwca 2014 r. w sprawie Public Relations Consultants Association Ltd v. Newspaper Licensing Agency Ltd i in., skarga Nr C-360/1.

Protection of Copyright in the Internet

Abstract

The Internet is the primary source of information. From the point of view of copyright, there are more and more legal problems related to the use of works in the Internet. The article presents the problem of protection of copyright in the Internet. The first part of the article indicates cases of violation of the authors' rights in the Internet. Many entities participate in the dissemination of materials in the Internet. The principles of liability in Poland have been regulated in the Act on the provision of electronic services. Among these entities, the legislator distinguishes access provider, service provider and host provider. The criterion for recognizing the legal liability of server administrators participating in the exchange of information on the network mainly concerns whether they affect the content posted on the network.

Key words: copyright, Internet, access provider, service provider, host provider, responsibility